

414); «unum *masayal vini primi*» 1329 (*InuLC*); segons les Ordinacions de Balaguer (1313-1337) els carnisers havien de tenir «un dineral i un *meayl* de ferre, llautó o coure a la taula» (Sanahuja, *Ciutat de Balaguer*, 121).

«Mesures de terra de liurar vi: mig quartó, una meytat, un dineral e un *mesallal*» en un document ross. de 1385 (Alart, *InuLC*, s. v. *dineral*); «topins *mesallals* --- *meallals* ---» 1398 (*InuLC*). En fi ho veiem, ja reduït a *mallal* (junt amb *dinal*), en un doc. de Bna. 10 a. 1390 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 202); però la forma no contracta encara es mantingué més temps a Muntanya: «En T. fa --- un *meallal* de vi» com a cens (doc. del Coll de Nargó en *Spill* del V. de Castellbò, f° 41v, a. 1518). La formació *meallal* és doncs paral·lela a la de (*mesura*) *dineral*, que també hem vist en aquests documents.

DERIV. de *medalla*: *medaller* 'el conservador de medalles' (c. 1455, supra); d'aquí passaria a les dones que presumien de joietes, i després 'primmirat, llepafils', cat. occid., també 'escrupolós, maniàtic' a Ponts (Montanya, *Top.*, 211) i assimilat: «*madallera*: mujer de muchos cumplidos; golosa», Vall d'Aneu (Pol., 21); *medalleria*; *medallejar* ribag. *Medalló* [Belv.].

1 Pròpia de la zona occidental de la regió (Bertoni, *It. Dial.*, 82), i allà i tot hi ha hagut molta vacil·lació i reaccions; en lombard antic es troben sovint formes amb *-dh-* (junt amb la caiguda: M-Lübke, *It. Gram.*, p. 117).

MALLA II, del ll. MACULA 'malla de xarxa'. □

1.ª doc.: fi S. XIII, Jaume I:

«Fom a Burbàguena, en una casa qui és del Temple --- e aquí fo don Blascho d'Alagó e --- e don Pegríf de Bolas, e él, vestit son perpont e sa espasa cinta e un baiüyt de *ma<l>les* de ferre e'l cap» (Ag., p. 42, § 24; Sold., 205; cf. aquí *batut* *BATRE*). «Com hagué durat axí per bon spay la batalla, e al parer de tots Tirant havia lo pijor --- lo cavaller li tornà a donar un tan fer cop sobre lo bacinet, que los dos genolls li féu ficar en terra: e Tirant axí com stava --- agenollat, tirà-li una punta d'acha, e donà-li en l'enagonal e nafrà-li, car no portaven bragues de *mailla*», JoMartorell (Ag. I, 245, § 73); «quant de *malla*: manica hamata; jaco de *malla*: loric», OPou (*ThPu.*, 171).

D'ús general en tot el domini, almenys en les accs. 'anelleta de cadena', 'cadascuna de les petites obertures entre els fils d'una xarxa o certs teixits'; la segona pertot (*laz máyos* de la xarxa, St. Pol, 1925 ---), la primera especialment en alguna zona excèntrica, però si fa no fa és general; amb la restricció sinonímica que em feien en el Capcir: «les grosses d'una cadena es diuen *anèlès*, i *màlès* són anelles petites» (Formiguera, 1960); en l'alt aragonès de Bielsa sembla que *az málès* s'estén a les anelles d'una cadena qualsevol (1965); a Valldigna ho deien de les peces d'una treneta o trenyella: «ací fem llata d'espert amb l'ullol del margalló (palma alta pel mig) en 5 *màlès*, arrullant-lo» (Simat, 1962).

El ll. *macula* tenia també l'acc. de 'taca'; d'altra ban-

da el mot passà al mall. *malles* (*mayeres*) 'gotes d'oli' (*DAG.*), «les *mayeres* que fa l'oli en tirar-ne dins l'aigua», AMAlcover, *BDLC* XI, 334), «*maya* de brou ò d'oli», *DFgra.*, «cada una de las gotas de aceite o grasa que nadan en otro licor», *DAmén.*; segons *AlcM* també men. i tort. No descarto que en aquest acc. es parteixi de l'acc. de 'taca' com vol *AlcM*; però no es comprèn menys bé que un continu de taquetes rodones com aqueixes hagi estat comparat a la superfície de malles d'una xarxa, foradets aproximadament rodons: sembla preferible, donada la història del mot en català, això o almenys una confluència de les dues coses. Per a 'mata' (d'on 'indret som que forma un obstacle en el riu', *BDC* XXII, 160). V. *MACULA*.

DERIV.: *Maià* m. pròpiament deu ser colle. *mallar*; *mallanet* derivat analògic. *Mallar* 'enxaxar el peix'; *mallat*, *BDC* XIX, 163; XIV, 37; 'pigat' frag. *BDC* IV, 42. *Mallatge*, *BDC* IV, 118. *Maller*. *Malleta*, *BDC* IV, 118; XIV, 37, 81. *Malló*, *BDC* IV, 118. *Malloi*, *BDC* XVII, 90. *Amallar*. *Emmallar*; *emmallat*. *Desmallar* (*dazmàyá*) 'treure les sardines pescades, de la xarxa o de l'art' (StPol, 1917 ---); +*desmalladores* 'les dones que ho fan' (Fontserè, c. 1925). *Remallar*.

Mallada 'lloc on jeu el bestiar etc.', mot valencià, comú amb el cast. *majada* i parlars romànics veïns, probablement derivat del ll. *MACULAE* 'malles de xarxa', 'teixit de malles', per l'ús de xarxes amb què tancaven el ramat que jeia a camp ras, veg. els detalls del mot romànic en l'article *MAJADA* del *DCEC/DECH*; el castellà ha estat sempre el centre vital del mot, que s'hi documenta pertot i molt copiosament, des de 1182; el port. *malhada* és més dialectal, i en gascó *malhade*, *-ado*, és cosa de l'Alta Bigorra i parts del Bearn (estranya a l'aranès i els altres parlars gascons veïns dels català).

En la nostra llengua és exclusiu de les terres de l'Ebre i València (sobretot Maestr. lato sensu, i dellà Xúquer). El sentit més estès és el clarament pastoral, amb el qual apareix primer a Tortosa, ja 1385, amb el substantiu i el verb corresponent: «alguna persona --- no gos fer neguna sutzura en les basses --- ni hi gos fer assestar bestiar ni tenir *mallada*», «tota persona que *amalladarà* bestiar, del toll del pex entró al pont, --- pac per pena cinc sols.» (*BABL* XII, 192; XII, 50).

Fer mallada era el mateix però pot ampliar-se fins al sentit de 'fer estatge, albergar (en un lloc)': «Casa segura, / plasent e rica: / lo bordó hi fica, / fes-hi *mallada*, pren-hi posada», JRoig (*Spill*, 12791); «portan lo bestiar a les Coves dels Biots, qu'és *mallada* tancada, y ell t<esti>s la té per *mallada* per lo que ha dit; i per ésser-hi acostat, y posat son bestiar moltes vegades», doc. de Xerta de 1587 en Bayerri, *Hist. de Tortosa y su comarca* II, 375; la qual parla també de la cosa en altres passatges: a la partida de Gavarda del terme d'Alfara, hi ha la *Cova* (o *Mallada*) de la *Ponsa*, «capaz de 200 reses» (II, 369). En les *Trobes* de Jaume Febrer (1796): «--- la fam lo importuna / a buscar sustento --- / e en una *mallada* / trobà què menjar» (troba 16); del qual parteix, tot citant-lo, Sa-